

Dissabte, 13 d'abril de 2024, 9-14:30 h

Fòrum de debat: **Martha C. Nussbaum**

Versió 1. (07/04/24). DLOP

Com funciona el treball per grups

1. Podeu començar **presentant-vos breument** (nom, procedència, ocupació, interès per la filosofia, i potser alguna anècdota).
2. Heu de **triare un/a portaveu** que presentarà al plenari les conclusions del vostre debat.
3. Tothom s'ha de **sentir lliure de participar** en el diàleg, comptant amb el respecte i interès de la resta de participants.
4. Els fragments i les preguntes que hi ha a continuació són **una guia i ajuda per al debat**. No us sentiu constrenyits per ells, ni cal tractar-los tots.

Martha C. Nussbaum (Nova York, 1947) és una de les filosofes contemporànies més rellevants i internacionalment reconegudes. La seva activitat se centra bàsicament, en quatre àmbits: la recuperació de l'ètica antiga i el valor dels nostres dies; l'estudi de les emocions; la teoria de la justícia i les seves implicacions al món d'avui (treballs que, moltes vegades, ha realitzat juntament amb el Premi Nobel d'Economia Amartya Sen), i la teoria feminista i la superació de les desigualtats per qüestions de sexe, raça o procedència social. És membre del Comitè d'Estudis sud-asiàtics. Ocupa la càtedra de Dret i Ètica al Departament de Filosofia de la Facultat de Dret i la Divinity School de la Universitat de Chicago. És autora de nombroses obres, entre les quals destaquen: *Els límits del patriotisme*, *La teràpia del desig*, *El cultiu de la humanitat*, *Les fronteres de la justícia* i *Paisatges del pensament*. Els darrers anys han aparegut dues traduccions al català a càrrec de l'Editorial Arcàdia: *Baluards de supèrbia* i *Sense ànim de lucre (Per què la democràcia necessita les humanitats)*.

1. Dilemes

Creus que els binomis següents s'entenen com a contradiccions? Hi ha altres maneres d'entendre'ls?

- A. Emoció - Raó
- B. Empatia - Individualisme
- C. Llibertat - Seguretat
- D. Cura - Rendiment

2. Fragments

Caràcter eudemònic de l'emoció

Els filòsofs són molt aficionats a les definicions i els psicòlegs no ho són menys. En cadascun d'aquests camps hi ha desacords sobre la por, però ha estat possible crear la base d'un consens comú en vista de certes investigacions interdisciplinàries recents sobre emocions humanes i animals. Aquest consens inclou la idea que gairebé totes les emocions (tant en humans com en altres animals) impliquen alguna forma de processament d'informació sobre el benestar de l'animal. Fins i tot els animals no-lingüístics tenen idees, d'alguna mena, sobre allò que és bo i el que és dolent per a ells mateixos, i aquestes idees s'incorporen a les seves emocions. Per tant, les emocions no són simples i impensades descàrregues d'energia: se centren en la cosa externa, en el món i valoren objectes i fets d'aquest món. Normalment, mostren la nostra vulnerabilitat animal, la nostra dependència i la nostra relació.

Ideals polítics i emocions

Cada ideal polític té el suport de les seves pròpies emocions característiques. Les monarquies han confiat durant molt de temps en el cultiu d'emocions com la dependència infantil i animen els seus súbdits a dependre del rei com si aquest fos un pare quasi diví. Els estats feixistes (ja sigui el del nazisme alemany o els proposats per les organitzacions socials quasi fascistes de la dreta hindú a l'actual Índia) generen (i descansen sobre) un orgull solidari i un culte als herois, així com una por a la dissidència solitària i un odi als grups caracteritzats com a inferiors o subversius [...] Fins i tot l'Estat mínim ultraliberal té la seva pròpia cultura d'emocions característica. De vegades, els liberals llibertaris suggereixen que un dels avantatges de la seva ideologia és que no necessiten difondre i limitar la simpatia com a motors amb els quals pot augmentar la maquinària de competència [...] Per tant, ells també estan obligats a moldejar emocions com l'ira i la por perquè produeixin estabilitat i obediència a la llei, i no a la classe de comportaments que, segons la seva pròpia concepció —la hobbesiana— s'esperaria en el «estat de la natura». També és possible que els ultraliberals tinguin un problema encara més gran per garantir l'estabilitat. La seva abstenció a l'hora de contenir les emocions narcisistes com l'enveja, la vergonya i el fàstic pot injectar inestabilitat fins i tot en aquest estat mínim que conceben. La cobdícia competitiva i el desig de destacar sobre els altres poden desequilibrar aquest tipus d'Estat i submergir-lo en un tribalisme sense llei. Per tant, hauran de preguntar, almenys, si no necessiten un programa més ampli de persuasió emocional que permeti abordar aquestes forces desestabilitzadores.

Les emocions i el dret

En primer lloc, el dret sense apel·lació a l'emoció és pràcticament impensable. Tal mantenim al capítol 1, el dret, generalment, té en compte l'estat emocional de les persones. L'estat de la ment d'un criminal és un factor molt important en la majoria del dret penal. L'estat mental d'una víctima (de violació, xantatge, etc.) també sol ser rellevant per determinar si es va cometre un delictes i, si és així, quina és la seva magnitud. En un sentit més profund, és difícil entendre la raó de moltes de les nostres pràctiques legals tret que tinguem en compte les emocions. Sense apel·lar a una concepció compartida en termes generals sobre quines violacions són ultratjants, quines pèrdues causen dolor profund, quin és un motiu de temor justificat per als éssers humans vulnerables, és molt difícil entendre per què prestem tanta atenció en el dret a determinats tipus de danys.

Educació per a la democràcia. La importància de les humanitats per a la democràcia

Si un país vol fomentar aquest tipus de democràcia humana sensible amb les persones, una democràcia dedicada a promoure oportunitats de «vida, llibertat i cerca de la felicitat» per a cada persona, quines aptituds haurà d'inculcar en els seus ciutadans? Com a mínim, semblen fonamentals les següents:

- La capacitat de reflexionar sobre qüestions polítiques que afectin la nació, d'examinar-les, pensar-hi, discutir-les i debatre-les sense el constrenyiment de la tradició ni de l'autoritat;
- La capacitat de reconèixer els altres ciutadans com a persones amb els mateixos drets, encara que aquestes persones puguin ser diferents pel que fa a la raça, la religió, el gènere i la sexualitat; mirar-los amb respecte, com a fins en ells mateixos, no simplement com a eines que poden ser manipulades en profit propi;
- La capacitat de preocupar-se per la vida dels altres, d'entendre les conseqüències de les polítiques de tota mena en les oportunitats i experiències dels altres ciutadans i de la gent de fora del propi país;
- La capacitat d'imaginar bé una sèrie de qüestions complexes que afecten el desplegament d'una vida humana i reflexionar sobre la infància, l'adolescència, les relacions familiars, la malaltia, la mort i moltes coses més basant-se en el coneixement d'un ampli ventall d'històries humanes i no solament per les dades de conjunt;
- La capacitat de jutjar críticament els líders polítics, però amb una idea realista i fundada de les possibilitats que aquests tenen al seu abast;
- La capacitat de pensar en el bé comú del país com un tot, no solament el d'un grup local reduït;
- La capacitat de veure el propi país, al seu torn, com a part d'un ordre mundial complex en què hi ha qüestions molt diverses que requereixen una deliberació transnacional intel·ligent per a la seva resolució.
- Això és un simple esbós, però si més no és una primera expressió del que necessitem.

3. Preguntes per al debat

1. Què destacaries de la conferència? Hi ha algun aspecte en què no estàs d'acord o que vulguis comentar?
2. Es pot argumentar que les emocions són fonamentals per al desenvolupament de les ideologies polítiques? Com influeixen les emocions en la manera com percebem els sistemes polítics?
3. Considerant la capacitat de molts Estats per utilitzar emocions específiques per mantenir-se al poder, com arriba a influir aquesta manipulació emocional en la llibertat individual i en la democràcia mateixa? Quines implicacions filosòfiques té aquest fenomen en relació amb el consentiment i la legitimació del poder polític?

4. En quina mesura les emocions influeixen en el desenvolupament del dret i en les pràctiques legals? Com es pot justificar l'ús d'emocions com a factor en la judicatura i en la presa de decisions legals? Quines objeccions poden sorgir d'aquesta dependència de les emocions en el sistema jurídic?
5. En relació amb l'educació per a la democràcia, quins són els arguments filosòfics a favor o en contra de la idea que les humanitats poden ser essencials per a la formació d'un ciutadà democràtic? Es pot argumentar que l'educació en humanitats promou una comprensió més àmplia de les emocions i, per tant, una ciutadania més empàtica i compromesa amb la democràcia?
6. Considerant la capacitat de les emocions per influir en les decisions individuals i col·lectives, fins a quin punt es pot afirmar que les emocions poden ser racionals o irracionals? Quin paper tenen les emocions en la formació de la raó i en la presa de decisions ètiques i morals?
7. Com s'haurien d'abordar les emocions en la formulació de polítiques públiques i en la governança? Quins principis filosòfics han de guiar la gestió de les emocions en els assumptes de l'estat i en els processos democràtics?